

İslam İktisat Düşüncesinde Kadının Konumu ve Çalışma Hayatındaki Yeri Üzerine Sosyal Ağ Analizi*

Social Network Analysis on the Position of Women in Islamic Economic Thought and Their Place in Working Life

Sümeyye ÇOBAN¹

Süha ÇELİKKAYA^{2*}

1*Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam İktisadi Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye.

2 Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Isparta, Türkiye.

*Sorumlu Yazar:

suha.ceklikaya@sdu.edu.tr

Geliş/Received: 31.05.2024;

Kabul/Accepted: 16.10.2024

Atf/Citation: Çoban, S. & Çelikkaya S. (2024). İslam İktisat Düşüncesinde Kadının Konumu ve Çalışma Hayatındaki Yeri Üzerine Sosyal Ağ Analizi. *UMBD*, 7(3), 26-42

Öz

Bu çalışmada Web of Science veri tabanı üzerinden 1977- 2024 yılları arasında yapılan, SCI, SSCI ve AHCI atf indekslerinde yer alan "women in Islam", "women's work in Islam", "women in working life", "women employment", "Islamic countries women employment", "women in Islamic economics" ve "Islamic feminism" anahtar kelimeleri taratılarak elde edilen 558 adet çalışma bibliyometrik olarak incelenmiştir. Sonrasında VOSviewer programı aracılığıyla sosyal ağ analizi yapılarak yazar atf analizi, kurum, yazar ve ülke iş birlikleri, anahtar sözcük analizi haritalandırılarak görselleştirilmiştir. Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre bu konuda yapılan çalışmaların 2010'lu yıllardan itibaren artış gösterdiği görülmektedir. En fazla kullanılan anahtar kelime islami feminizm olarak karşımıza çıkmaktadır. "Women in Islamic economics" ifadesi ile yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmamış olması İslam İktisadi alanında kadın konulu çalışmaların alanda henüz yeterince yapılmadığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Anahtar Kelimeler: İslam İktisadi, İslam'da Kadının Çalışması, Sosyal Ağ Analizi

Abstract

In this study, 558 studies were examined bibliometrically by searching the keywords "women in Islam", "women's work in Islam", "women in working life", "women employment", "women employment in Islamic countries", "women employment in Islamic countries", "women in Islamic economics" and "Islamic feminism" in SCI, SSCI and AHCI citation indexes between 1977 and 2024 through Web of Science database. According to the results of the study, it is seen that the studies on this subject have shown an increase since 2010s. The most commonly used keyword is Islamic feminism. The fact that no study was found with the expression "Women in Islamic economics" can be considered as an indicator that studies on women in Islamic economics have not yet been conducted sufficiently in the field.

Keywords: Islamic Economics, Social Network Analysis, Women's Work in Islam

* Bu makale, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam İktisadi Anabilim dalı öğrencisi Sümeyye ÇOBAN tarafından, Doç. Dr. Süha ÇELİKKAYA danışmanlığında hazırlanan "İslam İktisat Düşüncesinde Kadının Konumu ve Çalışma Hayatındaki Yeri: Bibliyometrik Bir Araştırma" adlı yüksek lisans tezinin bir kısmından türetilmiştir.

1. Giriş

Günümüzde gün geçtikçe popülerliğini arttıran bir alan olan İslam İktisadı, İslam'ın ortaya koymuş olduğu bakış açısı ve dünya görüşü ile uyumlu olan, İslam'ın ilkelerini ekonomiye uyarlayan bir iktisadi sistemdir (Haneef, 1997, s.50). İslam iktisat sistemi incelendiğinde görülmektedir ki, hem bireye mali haklar tanımıştır hem de toplumun düzenini koruyacak iktisadi ilkeler ortaya koymuştur. Bireyin ve toplumun uyum içinde olmasını amaçlayan bu iktisadi düzende, herkesin çalıştığına karşılığını alması ve kazancın belli bir zümrede kalmayarak toplum içerisinde dağıtılması istenmiştir. Bu sayede sosyal eşitlik sağlanarak huzurlu bir toplumun temelleri atılacaktır (Birekul ve Yılmaz, 2019, s. 55- 56).

Kültürün kutsallaştırılması, Kur'an-ı Kerim'in asıl metnine değil de yorumlarına daha büyük önem atfedilmesi günümüzde İslam'da bir kadın sorunu olduğu düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Bu olumsuz düşünceye göre kadının İslam'daki yeri, Kur'an-ı Kerim ve sünnet irdelenmeksizin bu iki kaynaktan hareketle yazılan kitaplara göre belirlenmektedir ki bu İslam'ın kadına karşı bakışını oldukça yanlış yansıtmaktadır (Bilgin, 2001, s. 14). Bu sorunlu ve taraflı bakış açısı sebebiyle oldukça tartışılan ve günümüzde güncelliğini koruyan bir mesele de Müslüman kadının çalışması olmuştur. İslam İktisadında kadının çalışması bağlamında yapılan çalışmalar, daha çok İslam'ın kadının çalışmasına bakışı ekseninde yapılmaktadır. Kadınların ev dışında çalışmasını itibarsızlık olarak kabul eden geleneksel bakış açısı zaman zaman kadını erkek doktor görmesin diye ölüme terk edebilecek kadar ileriye gitmektedir (Saadawi, 1982, s. 203). Bu sebeple İslam'ın kadına vermiş olduğu hakların temellendirilmesi, Kur'an ve sünnetten kaynak gösterilebilmesi, olayların ataerkiden uzak yorumlanabilmesi oldukça önemlidir. Dünya üzerindeki birçok noktada Müslüman kadınlar fiziksel ve psikolojik olarak bu dar görüşlülüğün kurbanı olmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, İslam İktisat düşüncesinde kadının konumu ve çalışma hayatındaki yeri konusu kapsamında Web of Science veritabanında yer alan çalışmaların bibliyometrik olarak incelenmesi ve VOSviewer programı ile sosyal ağ analizinin yapılmasıdır. 07.05.2024 tarihinde Web of Science veri tabanında Science Citation Index Expanded (SCI), Social Sciences Citation Index (SSCI) ve Arts and Humanities Citation Index (AHCI) atıf indekslerinde yer alan çalışmalarda “women in Islam” “women’s work in Islam”, “women in working life”, “women employment”, “Islamic countries women employment”, “women in Islamic economics” ve “Islamic feminism” kelimeleri taranmıştır. Yapılan bu tarama sonucunda elde edilen 558 çalışma, analiz edilerek VOSviewer programı aracılığıyla görselleştirilmiştir.

2. İslam İktisat Düşüncesinde Kadının Konumu ve Çalışma Hayatındaki Yeri

İslam İktisadı, İslami kaynaklardan elde edilen ilkelerden yola çıkılarak insan refahını önceleyen, batının ekonomik sistemine kapsamlı ve tutarlı bir alternatif sunabilen, temeline kardeşliği ve sosyal adaleti alan bir iktisadi sistemdir, ekonomiye ahlaki bir bakış açısı kazandırmaktır (Langton, vd., 2011, s. 33- 34). İslam'ın başlangıcından 19. yüzyıla kadar geçen zaman dilimi içerisinde Müslümanlara ait bir iktisat sisteminden söz etmek pek mümkün olmasa da iktisatla alakalı konular fıkıh ilminde kendisine yer bulmuştur, bu da İslam İktisat düşüncesinin fikri temellerini oluşturmuştur. 20. yüzyıla gelindiğinde İslam İktisadı kavramını kullanan ilk eserler 1940'lı yıllarda Hindistan'da yazılmıştır. Onu takip eden yıllarda ise İslam İktisadına olan ilgi gün geçtikçe artmıştır (Cebeci, 2010, s. 9- 10).

Nabi (2019), çalışmasında İslam İktisat Düşüncesinde kadının yerine değinmiştir. Kökeni itibarıyla Hz. Peygamber zamanına kadar dayanan İslam İktisadı, 20. yüzyıl itibarıyla modern anlamda gelişim göstermeye başlamıştır. Klasik İktisat düzeninde olduğu gibi İslam İktisadı da erkek egemen bir sektör olarak varlığını sürdürmektedir. Bunda iş hayatının ataerki düzeni kadar gelenek ve kültürün de etkisi vardır. İslam İktisadı piyasası incelendiğinde başarılı olan, üst düzey pozisyonlara kadar yükselebilen kadınlar olmakla birlikte sayıları oldukça azdır. Ancak kadınların özel servet yönetimindeki etki payı gün geçtikçe artmakta ve kadınlar girişimcilikle birlikte ekonomiye katkı sağlamaktadırlar. Bazı girişimci Müslüman kadınlar, kadınların

yönettiği ve kadınlara hizmet veren finansal hizmet şirketleri kurmuşlardır. İslam İktisadı ortaya koymuş olduğu ilkelerle Müslüman kadınlara girişimlerini hayata geçirmeleri için bir alan açmış ve onlar için bir fırsat oluşturmuştur. İslam'ın kadının iktisadi hayatta var olması noktasında onu özgür bırakan bir tavrı vardır. İslam'a uygun ilkelerle geliştirilmiş olan İslam İktisat sistemi içerisinde, kadınların ortaya koyduğu projeler ve çalışma hayatında yer alması, toplumsal refahı arttırmak için desteklenmektedir. Birçok ülkede ve özellikle Malezya'da İslami finans kurumlarında kadınların katkısı ön plandadır ve dikkat çekmektedir. Artık Müslüman kadınlar okumakta, çalışmakta ve iktisadi konularda adım atmaktadırlar (Nabi, 2019).

Durmuş, Koçođođan ve Güney 2015 yılında "Türkiye'de İslâm İktisadı ve Finansı Literatürü" başlığıyla yapmış oldukları bir çalışmada, 1960 yılından bu yana gelişim göstermekte olan İslam İktisadı literatürünü Türkiye'de yapılan çalışmalar ve Türkçe'ye çevrilen çalışmalar kapsamında incelemiştir (Durmuş vd., 2015). Bu çalışmaların yaklaşık olarak 32 tanesi kadın bilim insanlarına aittir. Bu sayı geçen onca yılda yapılan çalışmaların çokluğu düşünüldüğünde oldukça azdır. Artuç'un 2020 yılında yapmış olduğu "İslâm İktisat Düşüncesi Tarihinin Fikhî Kaynakları" isimli çalışmasında (Artuç, 2020) ele aldığı kaynakların yazarlarının da tamamının erkek olduğu görülmektedir. Kadın bakış açısıyla yazılmış, İslam İktisadı açısından temel kaynak olabilecek bir eserin eksikliği her zaman hissedilecektir. Yine aynı şekilde günümüz İslam İktisadı alanında da erkeklerin yapmış oldukları çalışmalar ağırlıktadır.

Temelini Kur'an ve hadislerden alan İslam İktisadının gelişimine katkısı olan ilim insanlarına bakıldığında el-Kindi, Farabi, Maverdi, İbn-i Sina, Nizamülmülk, Gazali, İbn-i Rüşd, İbn Teymiye, İbn Haldun ve Sabahattin Zaim gibi isimlerin ön plana çıktığı görülmektedir (Kekeç, 2023). Ve bu isimler incelendiğinde İslam İktisadı ile ilgili temel eser sahibi ilim insanlarının tamamının erkek olduğunu söylemek mümkündür. İslam İktisat düşüncesinde kadının konumu incelendiğinde, İslam açısından kadının ekonomik haklarının neler olduğu konusu ön plana çıkmaktadır. Kişinin cinsiyetine, ırkına bakılmaksızın herkesin eşit doğduğu ve haklar noktasında birbirinden farkı olmadığını söyleyen İslam düşüncesinde kadınlar iktisadi konularda tamamıyla bağımsızdırlar. Haklar noktasında İslam kadına karşı kısıtlayıcı bir tavır sergilememiş aksine her iki cinsiyetin de birbirlerini desteklediği ince bir denge kurmuştur, ekonomik açıdan bakıldığında da bu böyledir. İslam, erkek ve kadına iktisadi olarak eşit yaklaşmakla birlikte sadece kadınlara özel mehir ve nafaka gibi bazı haklar da vermiştir. (Özdemir, 2022).

İslam İktisadının literatürünü oluşturan temel kaynaklarda ne yazık ki kadın ilim insanlarına pek de rastlanmamaktadır. Hz. Peygamberin vefatından sonraki süreçte dört halife devrindeki kadının konumu hususundaki gelişmeleri inceleyecek olursak Abdullah b. Ömer'den nakledilen "Resulullah devrinde hakkımızda ayet iner kaygısıyla kadınlarımıza ellerimizi ve dilimizi uzatamazdık. Allah Resülü vefat edince onlara dilimizi ve ellerimizi uzatmaya başladık." ifadesi durumu özetler niteliktedir (Barlak, 2021, s.17). Dört halife devrinin ardından Emevi devletine baktığımızda, kadının toplumsal hayattan elini çektiği ve ev hayatına yöneldiği görülmektedir. Kadınların gün geçtikçe camilerden uzaklaştığı, mümkün mertebeye alışveriş için bile olsa dışarı çıkmadıkları, bazı kadınların eşleri ile aynı sofrayı bile paylaşmadıkları kaynaklarda yer almaktadır (Özdemir, 2021, 79- 81). Bu dönemde kadının konumu hususunda cahiliye devrine bir dönüş olduğunu söylemek mümkündür (Aksu, 2001, s.280). Abbasi devletine gelindiğinde de durum pek farklı değildir. Sosyal hayattan elini eteğini çeken kadın artık eve kapanmıştır. Bu dönemde kadınlar, erkek çocuk doğurduklarında kıymetli kabul edilmiştir ve kadına doğurmuş olduğu çocuğun cinsiyeti üzerinden değer atfedilmeye başlanmıştır (Özdemir, 2021, s. 82- 84). Hz. Peygamber sonrası süreçte kadının toplumsal konumunun kötüye gittiği görülmektedir. Kadınların bilimden ve ilimden uzak tutulduğu bu zaman dilimlerinde kadınların İslam İktisadı alanında bir eser vermemiş olmalarının sebebinin kültürel sınırlamalar olduğunu söylemek mümkündür.

Google Scholar veri tabanı tarandığında yerli ve yabancı kaynaklarda İslam İktisadında/ ekonomisinde kadının konumu ile ilgili doğrudan yapılan pek fazla çalışmaya rastlanmamaktadır. Altuntepe (2019), "İslam Ekonomisinde Kadın Girişimciliğinin Yeri ve Önemi: Teorik Bir Yaklaşım" isimli çalışmasında, İslam ekonomisinde kadın girişimciliğinin yeri ve önemini ele almıştır. Kur'an-ı Kerim ve hadislerden hareketle

kadının çalışma hayatında yer almasında herhangi bir engel bulunmadığı sonucuna ulaşarak aksine kadınların bu hususta teşvik edildiğini söylemiştir. Özkul (2019), “İslam Ekonomisinde Kadın ve Çalışma Hayatı” isimli çalışmasında İslam’da çalışma kavramına değinerek kadının çalışmasına karşı olan olumsuz bakış açısının kaynağının din değil ataerkiden gücünü alan gelenekler olduğunu ortaya koymuştur. Ariska, Nafisah ve Harahap (2023) literatür araştırması olarak yaptıkları “The Role of Women in the Development of the Islamic Economy” başlıklı çalışmada Endonezya’daki kadınların sosyal olarak iyi bir konuma sahip oldukları zaman İslam iktisat düşüncesinin hakim olduğu ülkelerden biri olan Endonezya’nın ekonomik gelişmesine katkıda bulduklarından bahsetmektedir. Zapalska, Stodder ve Wingrove-Haugland (2016) “Female Micro-Entrepreneurship: The Key to Economic Growth and Development in Islamic Economies” başlıklı çalışmalarında, İslam ülkelerinin İslam ekonomisi alanında bir büyüme kat etmeyi amaçlıyorsa kadın girişimciliğini desteklemesi gerektiğinden bahsetmektedir. Bu bağlamda yapılan diğer akademik çalışmalar İslam İktisat düşüncesinde kadının konumundan ziyade İslam’da kadının çalışması ve Müslüman kadınların mali hakları üzerine yapılmıştır. Konuyla ilgili bibliyometrik bir çalışma yapılmamıştır.

3. Yöntem

Yapılan çalışmada bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bibliyometrik analize ek olarak sosyal ağ analizi yöntemi ile de yapılan bibliyometrik analiz görselleştirilmiştir. Bu çalışmada “İslam İktisat Düşüncesinde kadının konumu ve çalışma hayatındaki yeri” konusu bibliyometrik açıdan incelenmiştir. Bu amaçla 07.05.2024 tarihinde Web of Science veri tabanında bulunan ve SCI, SSCI, AHCI atıf indekslerinde yer alan 558 adet çalışma analiz edilmiştir. “Women in Islam”, “women’s work in Islam”, “women in working life”, “women employment”, “Islamic countries women employment”, “women in Islamic economics” ve “Islamic feminism” anahtar kelimeleri taratılarak elde edilen çalışmalar VOSviewer programı aracılığıyla sosyal ağ analizi yapılarak görselleştirilmiştir.

3.1. Bibliyometri

Bibliyometri kavramı “çeşitli veri tabanlarından elde edilen veriler kullanılarak çeşitli istatistiksel ve matematiksel yöntemlerle analiz yapmak” (Demir ve Erigüç, 2018, s.97) olarak tanımlanabilmektedir. En basit tanımıyla alıntılar ve yayınların niceliksel olarak analizini içeren bibliyometri, 1969 yılında Alan Pritchard tarafından ortaya atılmıştır. Pritchard bibliyometriyi makale, kitap, dergi ve alıntılar sayımı için kullanmıştır (Berger ve Baker, 2014, s.81- 82). Pritchard bibliyometriyi “Matematiksel ve istatistiksel yöntemlerin kitaplara ve diğer iletişim araçlarına uygulanması.” şeklinde tanımlamıştır (Salini, 2016, s. 131).

Bibliyometri ile birtakım alıntı analizleri aracılığıyla yazar, dergi veya makalenin yapılan çalışmalar içerisindeki konumu ve diğer çalışmalara etkisi ölçülebilmektedir (Ding, 2011, s.187). Başka bir deyişle bibliyometrik yöntemler aracılığıyla atıf analizi, atıf iş birliği analizi, yazar iş birliği analizi, anahtar sözcük analizi gibi bağlantılar ortaya çıkarılarak bir haritalama yapılabilir ki bu yapılmakta olan bir araştırmaya niceliksel bir yön kazandırarak ortaya atılan teoriyi destekleme imkanı sunmaktadır (Zupic ve Cater, 2014, s. 431).

Bibliyometrik analiz, günümüzde sayıları oldukça artan bilimsel çalışmaların incelenmesinde ve çalışmalarla alakalı verilerin elde edilmesinde araştırmacılara büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Bu sayede yapılan araştırmalar, ele alınan konu somut bir zemine oturtularak analiz sonucunda ortaya çıkan harita ve verilerle görselleştirilebilmektedir (Taşçı ve Çelikkaya, 2021, s. 118).

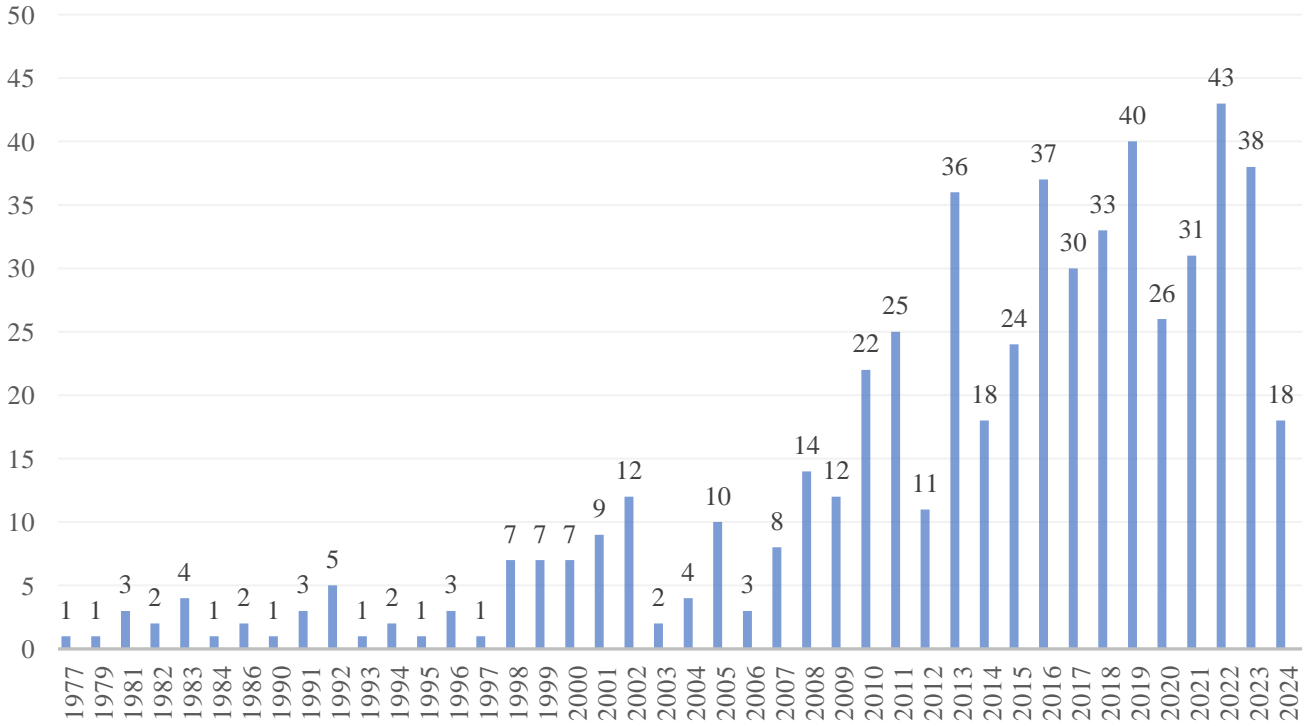
3.2. Sosyal Ağ Analizi

Sosyal ağ analizi; birey, grup, kuruluş arasındaki kaynak alışverişini incelemek amacıyla kullanılan, kimler arasında nasıl bir bilgi değiş tokuşu olduğunu ortaya çıkaran bir tekniktir. Başka bir deyişle sosyal ağ analizi ile bilgi akışının kullandığı yollar tespit edilerek ortaya bir ilişki ağı çıkarılmaktadır (Haythorntwaite, 1996, s. 323). İlk defa 1954 yılında antropolog John Arundel Barnes tarafından ortaya konulan sosyal ağ analizinin

kökenleri sosyoloji ve antropolojiye dayanmakla birlikte istatistik, matematik gibi farklı alanlarda da kendisine uygulama alanı bulmuştur (Depren, vd., 2018, s. 5). En genel anlamda sosyal ağ analizi, sosyal yapıyı üyeleri birbirine bağlayan bir ağ olarak kavramsallaştırarak bağlardan ziyade bağların özelliklerine odaklanmaktadır (Wetherell, vd., 1994, s. 645).

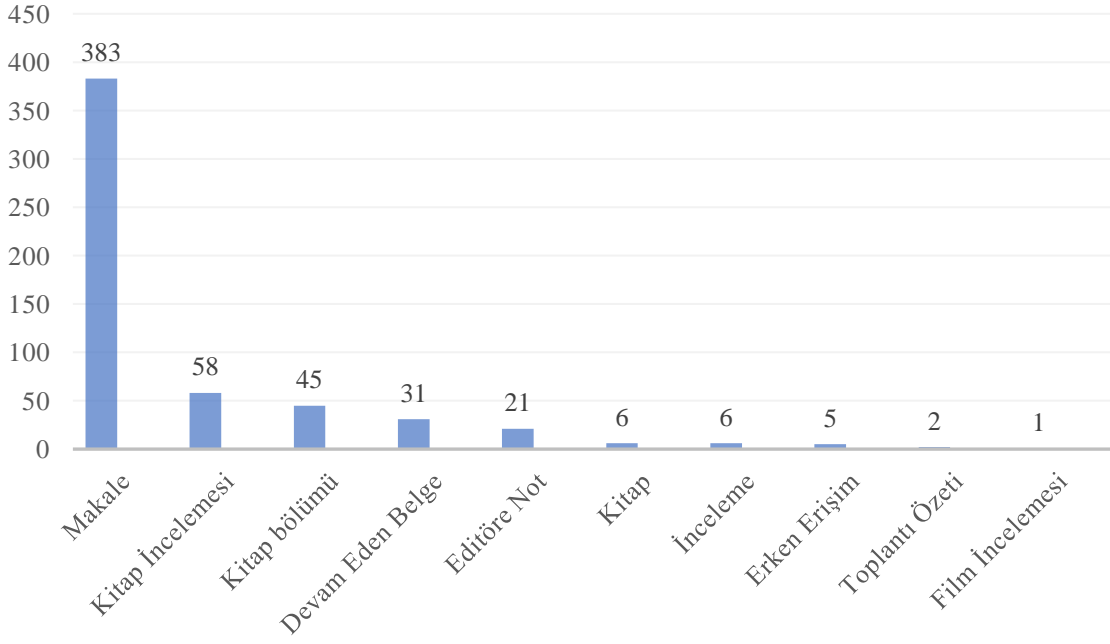
Sosyal ağ analizi ile bireyler ve kurumlar arasındaki ilişkiler haritalanarak grafikler halinde görselleştirilmektedir. Bibliyometrik çalışmalarda sosyal ağ analizi aracılığıyla yazar veya kurumların ilişki ağları ortaya çıkarılarak bir alıntı ağı görselleştirilmesi yapılarak bu ağlar üzerinden birtakım tespit ve analizler yapılabilmektedir (Knutas, vd., 2015, s. 185). Sosyal ağ analizi ile oluşturulan grafik ve görsel haritalar aracılığıyla bilgi akışı görselleştirilerek çalışmalar ve bu çalışmaları yapan araştırmacılar arasındaki bağlantılar ortaya konulabilmektedir. Bu sayede en önemli role sahip olanlar ortaya çıkarılmaktadır (Demirgil, 2018, s. 38-39).

4. Bulgular

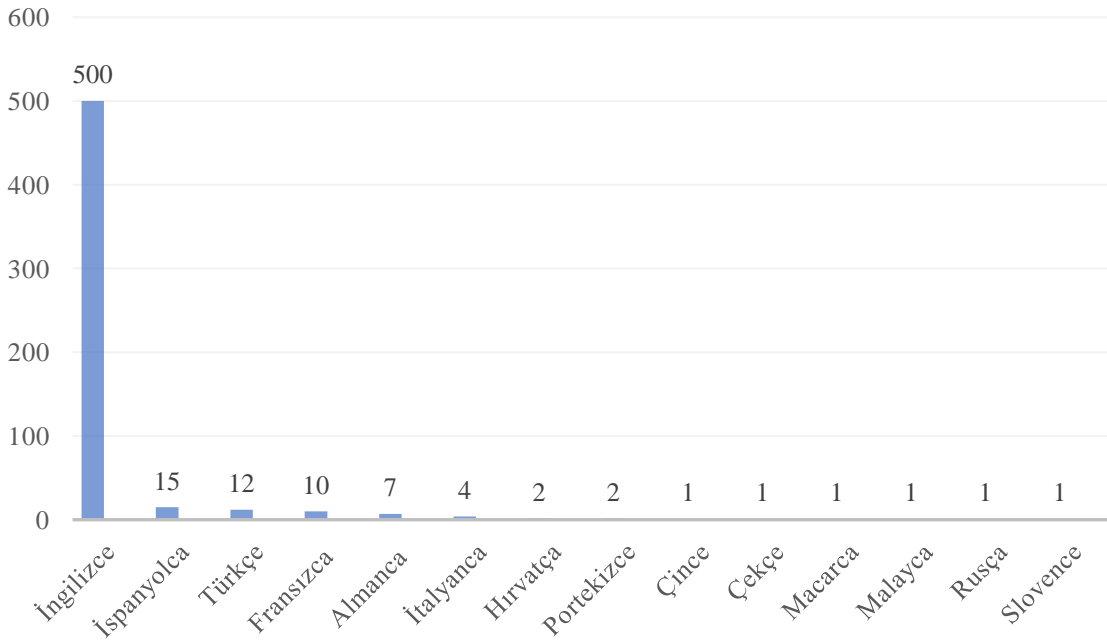
Şekil 1: Yıllara Göre Eser Sayısı

Şekil 1'de 1977- 2024 yılları arasında yazılan ve araştırma kapsamında ele alınan 558 adet eserin yıllara göre dağılımı yer almaktadır. Grafik üzerinde baktığımızda, dalgalı ve değişken bir profil görülmektedir. 1977-1990 yılları arasında her yıl kadının konumu ve çalışma hayatındaki yeri konusu kapsamında bir eser karşımıza çıkmazken, 1990 yılı ve sonrasında bu konu ile ilgili her yıl en az bir çalışma yapılmıştır. 2000 sonrası süreçte, bilhassa Türkiye özelinde, iş gücünün tarım sektöründen hizmet sektörüne kayması ve kadınların eğitim düzeyindeki artış kadın istihdamını arttırmıştır. Dolayısıyla bunun bir sonucu olarak kadının çalışma hayatında yer alması konulu çalışmalarda da artış gözlenmiştir (Sırım, vd., 2021). 2002 yılı itibariyle kadının konumu ve çalışma hayatındaki yeri ile ilgili araştırmalar bir artış göstermiş olsa da bu konudaki çalışmaların 2010'lu yıllar ve devamında popülerlik kazandığını söylemek mümkündür. Yıllar içerisindeki değişime bakıldığında konu ile ilgili en fazla eser 2022 yılında verilmiş olup toplamda 43 eser verilmiştir. Yakın tarihli çalışmalar göstermektedir ki kadının konumu ve çalışma hayatındaki yeri konusuna karşı bir ilgi vardır ve bu ilgi günden güne artmaktadır.

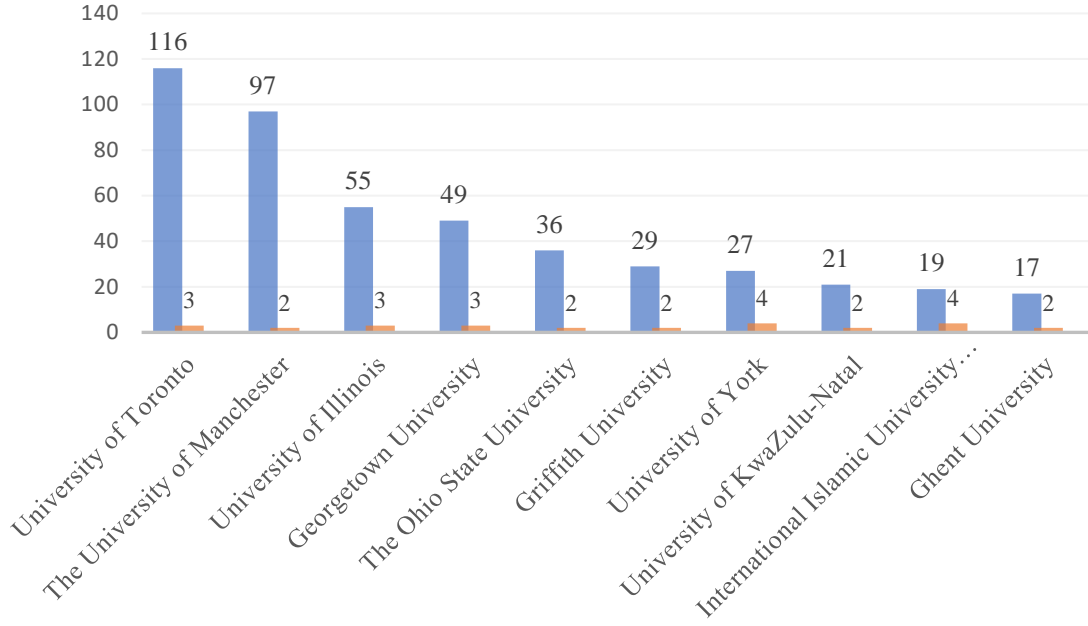
Şekil 2: Türlerine Göre Eser Sayısı

Şekil 2’de 1977- 2024 yılları arasında üretilmiş eserlerin türlerine göre dağılımı yer almaktadır. Eserlerin yaklaşık olarak %68’i makalelerden oluşmaktadır. Geriye kalan %32’lik kısım ise kitap incelemesi, kitap bölümü, devam eden belge, editöre not, kitap, inceleme, erken erişim, toplantı özeti ve film incelemesinden oluşmaktadır.

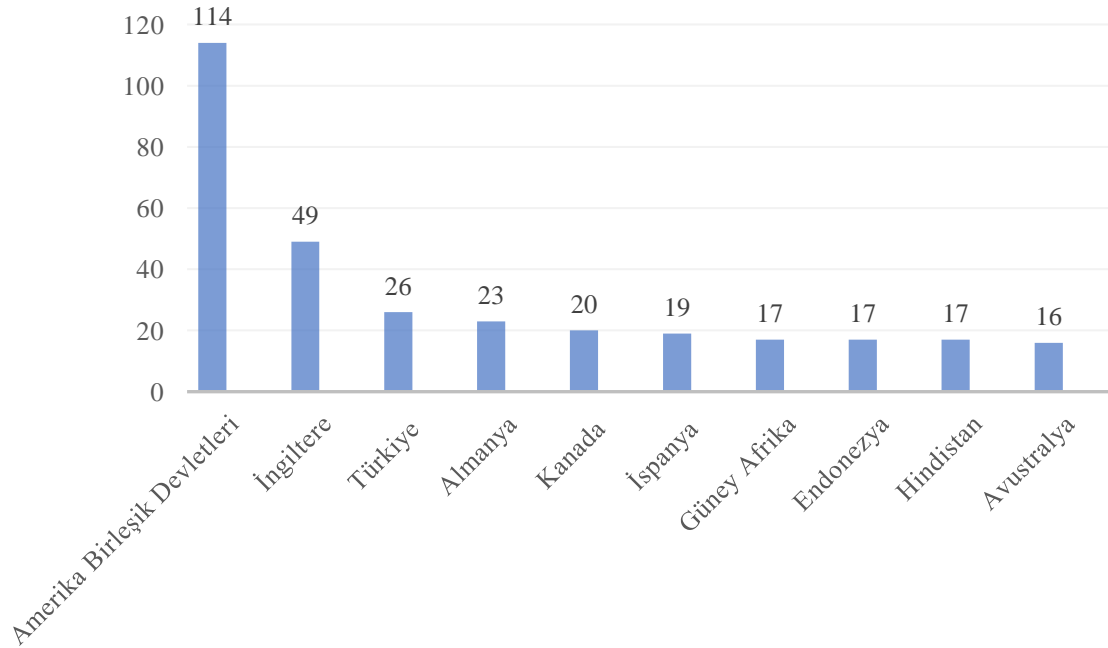
Şekil 3: Yayın Dillerine Göre Eser Sayısı

Şekil 3’te 1977- 2024 yılları arasında yapılan çalışmaların yayın dilleri yer almaktadır. Araştırma kapsamında incelenen eserlerin yaklaşık olarak %90’lık kısmı İngilizce’dir. Bunu ikinci sıradaki yayın dili olan İspanyolca takip etmektedir ve Türkçe, yayın yapılan 14 dil arasında eser sayısı açısından üçüncü sıradan yer almaktadır.

Şekil 4: En Çok Atıf Alan 10 Kurum

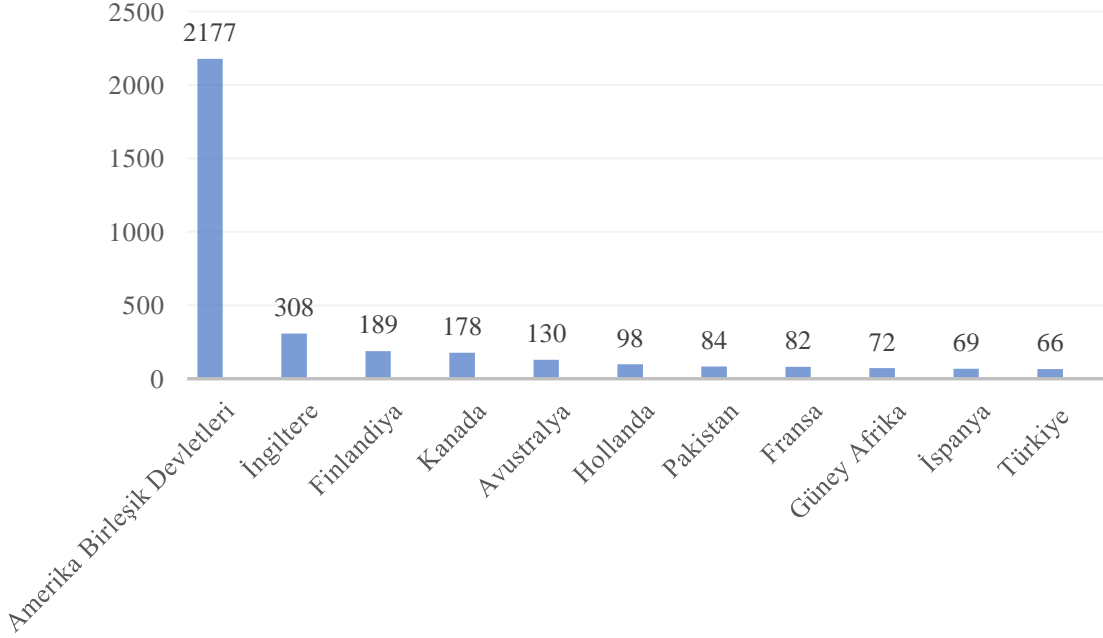
Şekil 4'te çalışma kapsamında en çok atıf alan 10 kurum yer almaktadır. University of Toronto 3 çalışmasına karşılık aldığı 116 atıf ile ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada 2 çalışmasına karşılık aldığı 97 atıf ile The University of Manchester bulunmaktadır. University of Illinois 3 eserine karşılık aldığı 55 atıf ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Şekil 5: En Çok Eser Veren 10 Ülke ve Türkiye

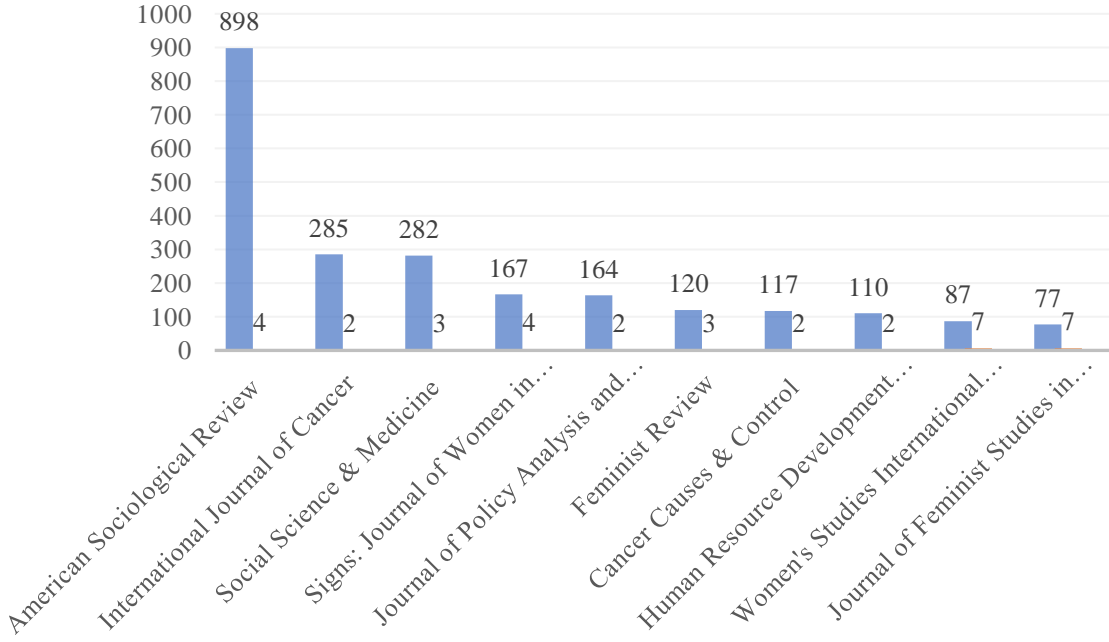
Şekil 5'te en çok eser veren 10 ülke ve Türkiye'nin bu ülkeler arasındaki konumu yer almaktadır. Eser sayılarına bakıldığında en çok eser veren ülkenin 114 çalışma ile Amerika Birleşik Devletleri olduğu görülmektedir. İkinci sırada 49 çalışma ile İngiltere ABD'yi takip etmektedir. Her iki ülkede gelişmiş ülke

kategorisinde kabul edilen ülkelerdendir. Türkiye 26 çalışma ile üçüncü olarak yer almaktadır ki eser sayısı açısından bakıldığında Almanya ve Kanada gibi gelişmiş ülkelere göre daha iyi bir konumdadır. Türkiye'nin diğer ülkelere kıyasla bakıldığında Müslüman bir ülke olması, lisans ve lisansüstü programların sayısındaki artış gibi etmenler daha iyi bir konumda olması hususunda etkili olmuş olabilir.

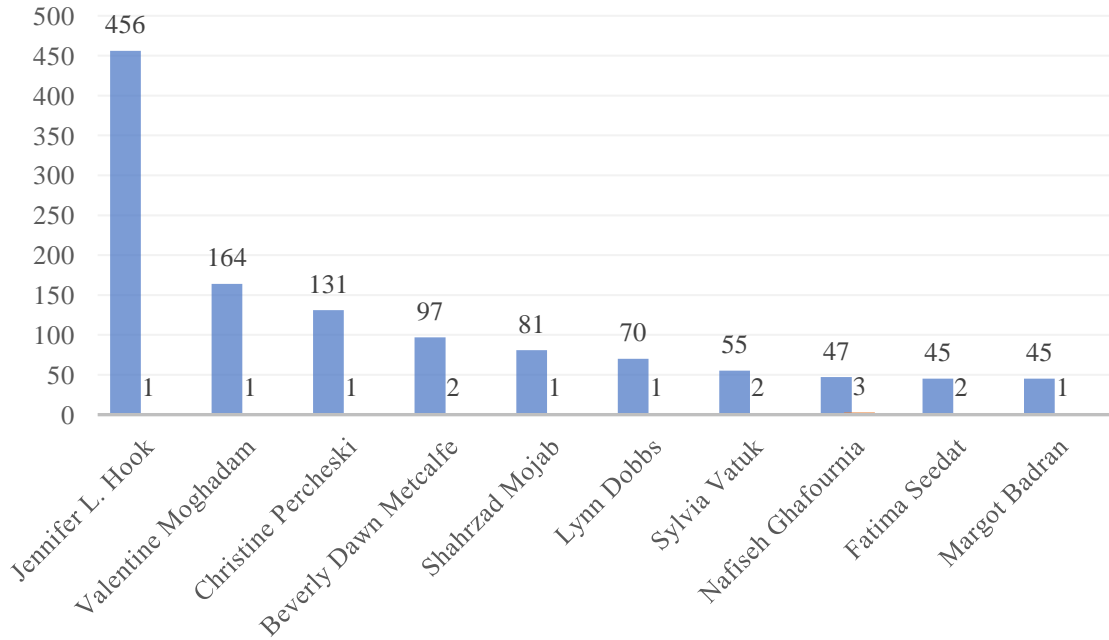
Şekil 6: En Çok Atıf Alan 10 Ülke ve Türkiye

Şekil 6'da en çok atıf alan 10 ülke ve Türkiye'nin bu ülkeler arasındaki konumuna yer verilmiştir. En çok atıf alan ülke 2177 atıf ile Amerika Birleşik Devletleri'dir. İkinci sırada 308 atıf ile İngiltere yer almaktadır. Şekil 5'te en çok eser veren ülkeler sıralamasında da yine ABD birinci İngiltere ikinci olarak yer almaktaydı. Ancak en çok eser veren ülkeler sıralamasında üçüncü ülke olan Türkiye en çok atıf alan ülkeler sıralamasında ilk ona girememiş, 66 atıf ile 11. Sırada yer almıştır.

Şekil 7: En Çok Atıf Alan 10 Kaynak ve Atıf Sayıları

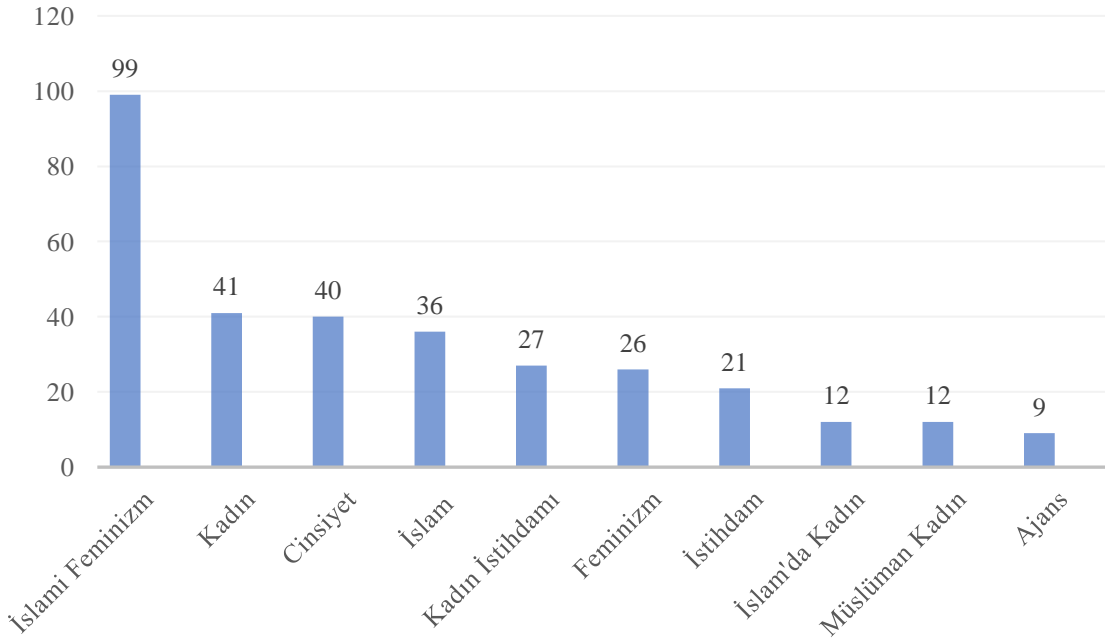
Şekil 7’de en çok atıf alan 10 dergi ve atıf sayıları yer almaktadır. Bu kapsamda incelendiğinde 4 çalışması 898 atıf alan American Sociological Review birinci sırada yer almaktadır. İkinci sırada 2 çalışması ile 285 atıf alan International Journal of Cancer dergisi yer almaktadır. Üçüncü sırada ise 3 çalışması ile 282 atıf alan Social Science & Medicine dergisi bulunmaktadır. Women's Studies International Forum ve Journal of Feminist Studies in Religion dergileri ise en çok atıf alan on dergi arasında 7 çalışma ile yayın sayısında birinci sırada yer almaktadırlar. En çok atıf alan 10 kaynak arasında Türkçe bir kaynak bulunmamaktadır.

Şekil 8: En Çok Atıf Alan 10 Yazar

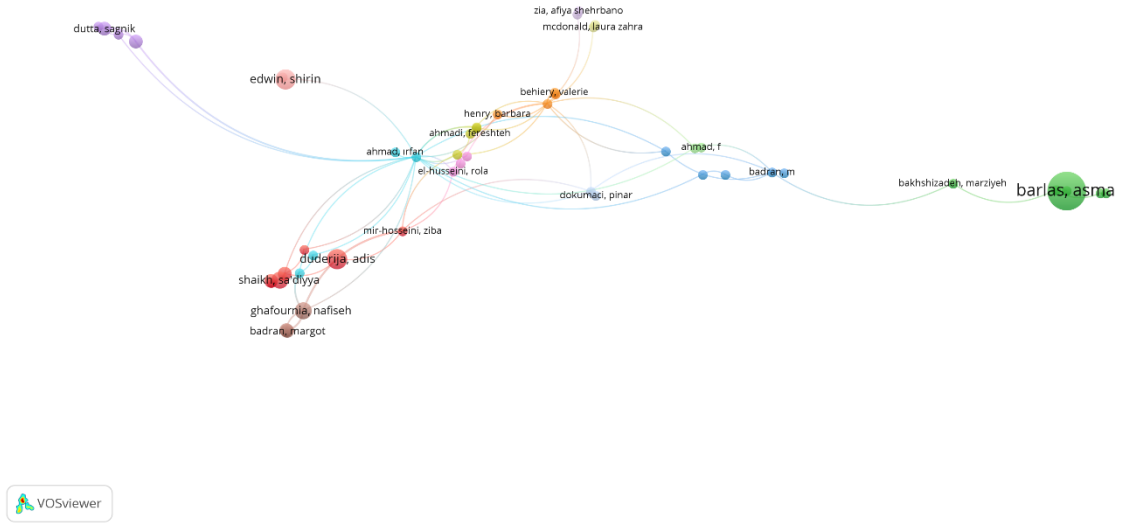
Şekil 8’de yapmış oldukları çalışmalar ile en fazla atıf alan on yazar yer almaktadır. Yazarlar incelendiğinde Jennifer L. Hook yazmış olduğu bir makale ile 456 atıf alarak birinci sırada yer almaktadır. İkinci sırada yapmış olduğu 1 çalışma ile 164 atıf alan Valentine Moghadam yer almaktadır. Moghadam, atıf sayısı olarak ikinci sırada yer almış olmasına rağmen en fazla bağlantı gücüne sahip yazardır. Üçüncü sırada ise yapmış olduğu 1

çalışma ile 131 atıf alan Christine Percheski yer almaktadır. En çok atıf alan on yazara baktığımızda hepsinin kadın olduğunu görmekteyiz. İlk onda Türk bir yazar bulunmamaktadır.

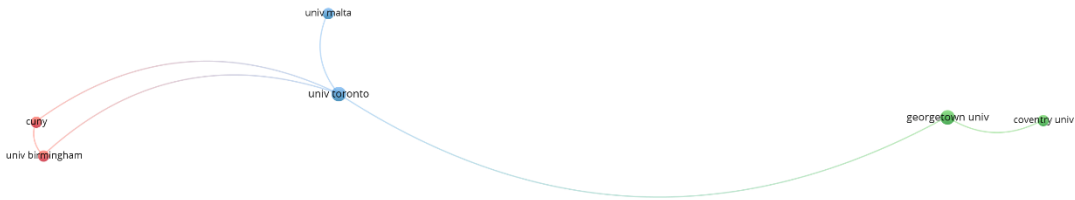
Şekil 9: En Çok Kullanılan 10 Anahtar Kelime

Şekil 9'da araştırma kapsamında ele alınan çalışmalarda en çok kullanılan on anahtar kelime yer almaktadır. Kullanılan anahtar kelimeler incelendiğinde birinci sırada 99 kullanım sayısı ile İslami feminizm yer almaktadır. 1990'lı yıllarda ortaya çıkan İslami feminizm, günümüz Müslüman kadınlarının konumunun belirlenmesinde önemli bir olgudur. İslami feministler, Kur'an ve hadislerin ataerkil bir bakışla okunmasına karşı çıkarak sorunun metinler değil bu metinlerin yorumlanması olduğunu söylediler. Yani İslami feminizmin yapmayı amaçladığı şey ataerkil geleneklerin maskelerini düşürmek, tüm bunların dinin ardına sığınarak ve din gerekçe gösterilerek yapılmasını engellemektir (Kynsilehto, 2008, s. 9- 10). İslami feminizm ve bu kapsamda yapılan faaliyetler kadının konumunun belirlenmesi hususunda özellikle Müslüman ülkelerde oldukça önemlidir. İkinci sırada kadın, üçüncü sırada cinsiyet anahtar kelimesi en sık kullanılan anahtar kelimeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

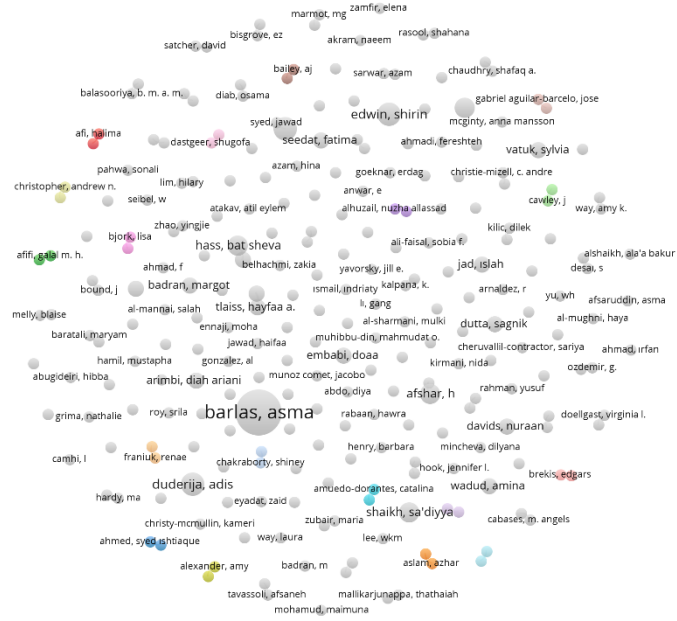
Şekil 10: Yazarların Atıf Analizi (Citation of authors)

Şekil 10’da yer alan haritada yazarlara ait olan atıf analizi görselleştirilmiştir. Bu analizde toplam bağlantı gücü esas alınmıştır. Von Eck ve Waltman toplam bağlantı gücünü “Belli bir araştırmacının diğer araştırmacılarla ortak yazarlık bağlantılarının toplam gücünü gösterir.” şeklinde açıklamışlardır (Özdemir, 2023, s.196). Toplam bağlantı gücü açısından ele alınarak oluşturulan bu analizde Valentine M. Moghadam “Islamic Feminism and Its Discontents: Toward a Resolution of the Debate” isimli çalışmasıyla 164 atıf ve 1 eser ile 20 bağlantı gücüne sahiptir. 1 eser, 81 atıf ve 13 bağlantı gücü ile Shahrzad Mojab “Theorizing the Politics of 'Islamic Feminism’” isimli çalışması ile ikinci sırada yer almaktadır. 3 eser, 47 atıf ve 11 bağlantı gücü ile Nafiseh Ghafournia üçüncü sırada yer almaktadır.

Şekil 11: Kurum İş Birliği

Şekil 11’de kurumlar arası iş birliği görülmektedir. Haritada kurumların sahip oldukları toplam bağlantı güçleri ve iş birlikleri ele alınmıştır. Bu bağlamda incelendiğinde University of Toronto 3 doküman, 116 atıf ve 4 bağlantı gücü ile en üst sırada yer almaktadır. The City University of New York 2 doküman, 7 atıf ve 2 bağlantı gücü ile ikinci sırada yer almaktadır. University of Birmingham 2 doküman, 9 atıf ve 2 bağlantı gücü ile üçüncü sırada yer almaktadır. Yüksek bağlantı gücüne sahip kurumlar sıralandığında ilk üçte üniversiteler yer almaktadır.

VOSviewer

Şekil 12: Yazar İş Birliği

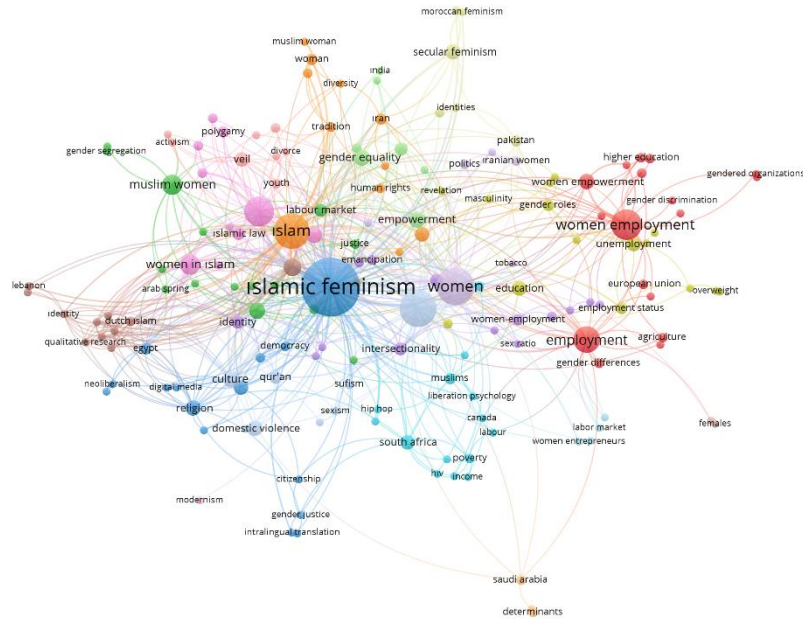
Şekil 12’de yazar iş birliği yer almaktadır. Birinci sırada yer alan Bat sheva Hass 3 doküman, 19 atıf ve 2 bağlantı gücüne sahiptir. İkinci sırada yer alan Hayden Lutek 2 doküman, 18 atıf ve 2 bağlantı gücüne sahiptir. Üçüncü sırada yer alan Maura McAdam 2 doküman, 42 atıf ve 2 bağlantı gücüne sahiptir.

VOSviewer

Şekil 13: Co - Authorship – Countries (Ülke İş Birliği)

Şekil 13'te araştırma kapsamında incelenen çalışmaların ait oldukları ülkelerin iş birliği haritası yer almaktadır. Ülkeler arası iş birliğine bağlantı gücü açısından bakıldığı zaman İngiltere 45 eser, 523 atıf ve 11 bağlantı gücü ile birinci sırada yer almaktadır. İkinci sırada 110 eser, 2234 atıf ve 8 bağlantı gücü ile Amerika Birleşik Devletleri bulunmaktadır. Üçüncü sırada ise Hollanda 12 eser, 160 atıf ve 5 bağlantı gücü ile yer almaktadır. Araştırma kapsamında çalışmaları olan ülkelere birisi olan Türkiye'nin konumu incelendiğinde 26 eser, 66 atıf ve 0 bağlantı gücü ile 41. sırada yer aldığı görülmektedir.

VOSviewer

Şekil 14: Anahtar Sözcük Analizi (Co-Occurrence Of All Keywords)

Şekil 14’te anahtar kelime analizi haritası yer almaktadır. Birinci sırada yer alan “İslami feminizm” (Islamic feminism) kelimesi 99 kullanım sayısı ile 472 bağlantı gücüne sahiptir. İkinci sırada yer alan “cinsiyet” (gender) kelimesi 40 kullanım sayısı ile 206 bağlantı gücüne sahiptir. Üçüncü sırada yer alan “kadın” (women) kelimesi ise 41 kullanım ile 183 bağlantı gücüne sahiptir.

5. Sonuç

Bu çalışmada 1977- 2024 yılları arasında İslam İktisat düşüncesinde kadının konumu ve çalışma hayatındaki yeri kapsamında ele alınabilecek 558 eser sosyal ağ analizi ile incelenmiştir. Bu amaçla 07.05.2024 tarihinde Web of Science veri tabanından ulaşılan SCI, SSCI ve AHCI indeksli 558 eser VOSviewer uygulaması aracılığıyla sosyal ağ analizi yapılarak yazar iş birlikleri, kurum iş birlikleri, ülke iş birlikleri, yazar atıf analizleri ve kullanılan anahtar sözcükler görselleştirilerek haritalandırılmıştır.

Yapılan analizlerden hareketle ulaşılan sonuçlar şu şekilde özetlenebilmektedir:

- 1977- 2024 yılları arasında yapılan çalışmalar incelendiğinde 1990 yılı itibariyle her yıl en azından bir çalışmanın yayımlandığı görülmektedir. 2010 yılı itibariyle konu ile ilgili yapılan çalışmaların sayısında bir artış gözlenmiştir.
- Türlerine göre eser sayılarına baktığımızda 383 çalışma ile makale türü ilk sırada yer almaktadır.
- Yayın dillerine göre eser sayılarına baktığımızda 558 adet çalışmanın 500 tanesinin yayın dili olduğu için İngilizcenin baskın yayın dili olduğunu söylemek mümkündür. Türkçe bu sıralamada üçüncü sırada yer almaktadır.
- En çok atıf alan kurum 3 çalışmasına karşılık 116 atıf alan University of Toronto’dur. En çok atıf alan on kuruma bakıldığında Türkiye’den herhangi bir kuruma rastlanmamıştır.
- En çok eser veren ülke 114 çalışma ile Amerika Birleşik Devletleri’dir. Türkiye 26 çalışma ile üçüncü sırada yer almaktadır.
- En çok atıf alan ülke 2177 atıf ile en çok eser veren ülke olan Amerika Birleşik Devletleri’dir. Türkiye aldığı 66 atıf ile on birinci sıradadır.
- En çok atıf alan kaynak yapmış olduğu dört çalışmasına karşılık 898 atıf alan ve sosyoloji konulu çalışmalar yayınlayan American Sociological Review dergisidir. En çok atıf alan on kaynak arasında Türkçe bir kaynak bulunmamaktadır.
- En çok atıf alan yazar “Care in Context: Men’s Unpaid Work in 20 Countries, 1965- 2003” isimli makalesi ile 456 atıf alan Jennifer L. Hook’tur. Bu makale yine en çok atıf sahibi olan kaynakta, American Sociological Review’de 2006 yılında yayınlanmıştır.
- En çok kullanılan üç anahtar kelimeye bakıldığında İslami feminizm, kadın ve cinsiyet kelimeleri karşımıza çıkmaktadır. İslami feminizm, Müslüman kadınların sosyal, ekonomik ve daha birçok noktada haklar elde etmesinde oldukça etkin bir düşünce olarak karşımıza çıkmaktadır. İslami feminizm hareketi, Müslüman kadınların hali hazırda Allah tarafından kendilerine verilen hakları Müslüman erkeğe rağmen elde etmeye çabası (Korkmaz, 2017, s. 942- 943) şeklinde de görülebilir.
- Bağlantı gücü esas alınarak oluşturulan yazarların atıf analizinde (Şekil 10) Valentine M. Moghadam “Islamic Feminism and Its Discontents: Toward a Resolution of the Debate” isimli çalışmasıyla 164 atıf ve 1 eser ile 20 bağlantı gücüne sahiptir.
- Bağlantı gücü esas alınarak oluşturulan kurum iş birliği analizinde (Şekil 11) University of Toronto 4 bağlantı gücü ile birinci sıradadır.
- Bağlantı gücü esas alınarak oluşturulan yazar iş birliği analizinde (Şekil 12) Bat sheva Hass 2 bağlantı gücü ile birinci sırada yer almaktadır.
- Bağlantı gücü esas alınarak oluşturulan ülke iş birliği analizinde (Şekil 13) İngiltere 11 bağlantı gücü ile birinci sırada yer almaktadır. Türkiye’nin konumu incelendiğinde sıfır bağlantı gücü ile 41. sırada yer aldığını söylemek mümkündür.

- Bağlantı gücü esas alınarak oluşturulan anahtar sözcük analizinde (Şekil 14) İslami feminizm kelimesi 472 bağlantı gücü ile birinci sırada yer almaktadır.

Tüm bunlara ek olarak, yapılan çalışmalar incelendiğinde, Türkiye'nin en çok eser veren üçüncü ülke olması ve yayın dillerine göre eser sayıları sırasında Türkçe'nin üçüncü sırada olması sebebiyle Türkiye'de kadın çalışmalarına değer verildiği görülmektedir. Ancak yapılan bu çalışmaların aldığı atıf sayıları düşük olduğu için etki alanının nispeten düşük olduğunu söylemek de mümkündür.

İslam İktisadı ve finansı alanının Türkiye'deki yolculuğu her ne kadar 1960'lı yıllara dayansa da 2000'li yıllar ve sonrasındaki süreçte daha çok önem kazanmıştır. Özellikle 2020 yılında yaşanan COVID-19 salgını sürecinden finans sektörünün de olumsuz etkilenmesiyle yeni bir ekonomik sistem olup olamayacağı tartışmaları ile tüm dünyada İslam İktisadı alanı ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu alanda yapılan çalışmalar finans kurumları, İslami bankacılık ve faiz meseleleri üzerine yoğunlaşmıştır (Sunar, 2020, s. 6- 7). "İslam İktisat düşüncesinde kadın" konusu, İslam İktisadı çalışmalarına bakıldığında görülmektedir ki üzerine pek fazla çalışma yapılan bir konu değildir. Ancak ilerleyen yıllarda bu konuda daha fazla çalışma yapılmasına ihtiyaç duyulacaktır. Nasıl bir medeniyet inşası kadınsız olmazsa, medeniyetin bir parçası olan iktisat alanında nüfusun yaklaşık olarak yarısını oluşturan kadınları dışarıda tutarak bir sistem oluşturmak da mümkün olmayacaktır.

İslam'ın ataerkil yorumu, kaynağını dinden aldığını söyleyen İslam İktisadına da yansımıştır ve baktığımızda karşımıza eril bir iktisadi sistem çıkmaktadır. Kadının çalışması ve emeği hususunda İslam İktisat Düşüncesi yeni ve uygulanabilir bir sistem henüz ortaya koyamamıştır. Sosyal devlet anlayışı ile birlikte, çalışan ve anne olan kadınlar için yeni düzenlemeler yapılarak kadının çalışması ve dolayısıyla ekonomiye katkı sağlaması teşvik edilebilir. İslam İktisat Düşüncesi, büyümek ve Modern İktisadın önüne geçmek istiyorsa Müslüman nüfusunun ve dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınların durumunu göz ardı etmemeli, kadınlar için iyileştirici ve eşitlikçi fırsatlar sunmalıdır. İslam düşüncesinin, Müslüman kadınların çalışma hayatı içerisinde yer almasını engelleyici bir tutum takınmak şöyle dursun, Hz. Peygamber dönemi incelendiğinde, kadınların çalışması hususunda desteklendiğini söylemek mümkündür. Hz. Peygamber dönemine bakıldığında kadınların çeşitli meslek gruplarında çalıştığı ve günümüzde "erkek işi" olarak nitelendirilebilecek bazı işleri yaptığı görülmektedir. Ancak günümüze gelindiğinde kadının çalışması hususunda Hz. Peygamber dönemine kıyasla daha olumsuz bir tabloyla karşılaşıldığını söylemek mümkündür. Kadınların geri plana itildiği bir kültürün din adı altında empoze edilmeye çalışılması, Müslümanları medeniyet yarışında birçok alanda geride bırakan etmenlerden birisi olmuştur.

Tüm bunlar bir yana, bu konuda en önemli iş medyaya düşmektedir. Ana akım medyanın etkisi günümüzde azalmış olsa da sosyal medyada saatler harcanmaktadır. Medyanın her kolundan İslam İktisadında kadının rolünün ne olduğuna ve İslam İktisadının kadına açtığı alana dair reklamlar yapılabilir. Müslüman kadınların iş deneyimlerini görünür kılan platformlar, toplumda Müslüman kadının çalışmasına bakışı olumlu yönde değiştirecektir. Ayrıca bu tarz platformlardaki hikayeler Müslüman kadınlar için "ben de yapabilirim" ilhamı olacağından oldukça kıymetlidir. Çünkü, Müslüman kadınlar açısından bakıldığında, "kendinden" olanla empati kurabilmek çok daha kolay olacaktır. Günümüzde kadın deneyimlerini bizlere aktaran birçok yapımla karşılaşabiliyoruz. Ancak Müslüman kadınları da ele alan, onların başarılarını anlatan ve bu yönde içerik üreterek sesini duyurabilen yapım sayısı oldukça azdır. İşinde iyi Müslüman kadınları anlatan ve Müslüman kadının başarılarını görünür kılan içerikler İslam İktisadı açısından bakıldığında da oldukça faydalı olacaktır. Ancak tüm bunlar için İslam İktisat Düşüncesinin sağlam bir felsefeye ihtiyacı vardır. İslam İktisadının çıkış noktası her ne kadar Kur'an-ı Kerim ve sünnet olsa da bu ekseninde bir iktisat anlayışı geliştirilememiştir. Geçmişten günümüze alimlerin ortaya koyduğu düşünceler, fıkıh kitapları ve daha birçok kaynak taranarak gerçekten sistemli ve "Modern İktisat Düşüncesinde bu var biz de bunu değiştirip karşısına bunu koyuyoruz" denilmeden gerçekten İslam'a ait ürünler çıkarılabilir. İslam düşüncesi ve medeniyetinin kendine has çıkarımları vardır. İslam, hayat inşası noktasında yol gösterecek haritaya sahiptir. Ataerkil yorumlardan uzak bir şekilde İslam'da kadının konumunu incelediğimizde, kadının sistemin içinde olduğu görülmektedir. İslam

İktisat Düşüncesi de özüne, yani İslam'a dönerek, kadına oluşturulan iktisadi düzende daha çok yer vermeli, kadını görünür kılmalıdır.

Bu çalışma kapsamında "İslam İktisat düşüncesinde kadının konumu ve çalışma hayatındaki yeri" konusu içerisinde ele alınabilecek anahtar kelimeler aracılığıyla 558 adet eser bir araya getirilerek incelenmiştir. Elde edilen veriler yalnızca Web of Science veri tabanından alınan çalışmalar üzerinden yorumlanmıştır. İlerleyen zamanlarda daha farklı veri tabanlarında bulunan çalışmalar üzerine yapılacak incelemeler, alanda bu konuda yapılan çalışmalarda çeşitlilik sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Aksu, A. (2001). *Emevîler Döneminde Kadının Durumu*. Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. 5(1). ss. 263- 280.
- Altuntepe, N. (2019) İslam Ekonomisinde Kadın Girişimciliğinin Yeri ve Önemi: Teorik Bir Yaklaşım. *Sakarya İktisat Dergisi*. 8(2). 100- 130.
- Ariska, E. Nafisah, N. Harahap, I. (2023). The Role of Women in The Devolpment of The İslamic Economy. *International Journal of Economics, Business and Accounting Research (IJEBAR)*. 7(1). 1- 10.
- Artuç, G. (2020). İslâm İktisat Düşüncesi Tarihinin Fıkhî Kaynakları. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 19. 140- 159.
- Barlak, Y. (2021). "Hicâz'da Müslüman Kadın". *Coğrafyada Müslüman Kadın*. Editör: Feyza Betül Köse. 1. Baskı. Ensar Neşriyat.
- Berger, J M. Baker, C M. (2014). Bibliometrics: An Overview, *RGUHS Journal of Pharmaceutical Sciences*. 4(3). 81- 92.
- Bilgin, B. (2001). *İslam'da Kadının Rolü: Türkiye'de Kadın*. 1. Baskı. Ankara. Konrad Adenauer Vakfı.
- Birekul, M. Yılmaz, F M. (2019). *Peygamber Günlerinde Sosyal Hayat ve Aile*. 2. Baskı, Yediveren Yayınları.
- Cebeci, İ. (2010). *Modern İslam İktisadı Literatüründe Murabaha Tartışmaları* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Demir, H. Erigüç, G. (2018) Bibliyometrik Bir Analiz ile Yönetim Düşünce Sisteminin İncelenmesi. *İş ve İnsan Dergisi*. 5(2). 91- 114.
- Demirgil, H. (2018). Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınlarında Bilimsel Yoğunlaşma Alanları ve Bibliyometrik Ağ Analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fen Dergisi*. 13(2). 36- 53.
- Depren, Ö. Kartal, M T. Kılıç Depren, S. (2018). Borsalarda Oynaklık Üzerine Yayınlanmış Akademik Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. *Bankacılık ve Sermaye Piyasası Araştırmaları Dergisi*. 2(6). 1- 15.
- Ding, Y. (2011) Scientific Collaboration and Endorsement: Network Analysis of Coauthorship and Citation Networks, *Journal of Informetrics*. 5(1). 187- 203.
- Durmuş, A. Güney, N. Koçdoğan, A. (2015). Türkiye'de İslâm İktisadı ve Finansı Literatürü. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*. 13(25- 26). 75- 138.
- Haneef, M A M. (1997). Islam, the Islamic Worldview, and Islamic Economics. *IJUM Journal of Economics & Management*. 5(1). 39- 65.
- Haythornthwaite, C. (1996). Social Network Analysis: An Approach and Technique for The Study of İnformation Exchange. *Information Science Research*. 18(4). 323- 342.
- Kekeç, Z A. (2023). İslam İktisadının Gelişmesinde Katkı Sağlayan Düşünürler. <https://katilimfinans.com.tr/finansal-okuryazarlik/islam-iktisadinin-gelistmesinde-katki-saglayan-dusunurler-h13995.html> . (14.05.2024)

- Knutas, A. Hajikhani, A. Salminen, J. Ikonen, J. Porras, J. (2015). Cloud-Based Bibliometric Analysis Service for Systematic Mapping Studies. *International Conference on Computer Systems and Technologies*. 184- 191.
- Korkmaz, A. (2017). Feminizmin Modern Dönem Kur'an Tefsirine Etkileri: Tefsir Sosyolojisi Üzerine Bir Deneme. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 6(2). 940- 956.
- Kynsilehto, A. (2008). "Islamic Feminism: Current Perspectives". *Islamic Feminism: Current Perspectives*. Editör: Anitta Kynsilehto. 1. Baskı. Tampere. Juvenes Print.
- Langton, J. Trullols, C. Turkistani, A Q. (2011). *Islamic Economics and Finance: A European Perspective*. 1. Baskı. Palgrave Macmillan.
- Nabi, N. (2019), Women in Islamic Economics: A Study of Some Prominent Muslim Women Scholars. *Insight Islamicus*. 19. 33- 46.
- Özdemir, Ö. (2021). "Hz. Peygamber Sonrası Arap Toplumunda Müslüman Kadın". *Tarihte Müslüman Kadın*. Editör: Feyza Betül Köse. 1. Baskı. Ensar Neşriyat.
- Özdemir, R. (2022). İslâm Hukukuna Göre Kadının Malî Hakları. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. (29). 92- 119.
- Özdemir, Ş. (2023). *Pazarlama Bilim Yazınında Piramidin Tabanına Pazarlama ve Yoksulluk Pazaryeri: Bibliyometrik Bir Araştırma*. BMITJ. 11(1). 184- 207.
- Özkuş, K. (2019). *İslam Ekonomisinde Kadın ve Çalışma Hayatı*, Uluslararası İslam Ekonomisi. Finansı ve Etik Kongresi (İsefe-2019). Ankara. Türkiye. 27- 28 Nisan 2019. 101-107.
- Saadawi, N E. (1982). Woman and Islam. *Women's Studies International Forum*. 5(2). 193- 206.
- Salini, S. (2016). An Introduction to Bibliometrics. T. Greenfield with S. Greener (Ed.). *Research Methods for Postgraduates* içinde (s. 130- 143). 3. Baskı, John Wiley & Sons, Ltd. Published, 130- 143.
- Sırım, V. Kapçak, S. Doğan, D. (2021). *Geçmişten Günümüze Türk Kadın Emeğinin Değişim ve Gelişim Süreci*. Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi (TURKSOSBİLDER). 6(1). 12-35.
- Sunar, L. (2020). Sunuş. A. Shafiq (Ed). *Türkiye'de İslam İktisadı* içinde. İstanbul. İLKE Yayınları.
- Taşçı, G. Çelikkaya, S. (2021). Davranışsal İktisat Bağlamında Web Of Science Veri Tabanının Bibliyometrik Ağ Haritalanması ile İncelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (41). 114- 132.
- Wetherell, C. Plakans, A. Wellman, B. (1994). Social Networks, Kinship, and Community in Eastern Europe. *Journal of Interdisciplinary History*. 24(4). 639- 663.
- Zapalska, A. Stodder, J. Wingrove- Haugland, E. (2016) Female Micro-Entrepreneurship: The Key to Economic Growth and Development in Islamic Economies. V. Ramadani, L. Dana, S. Gërguri-Rashiti, V. Ratten (Ed.). *Entrepreneurship and Management in an Islamic Context* içinde (s. 170- 206). Springer International Publishing.
- Zupic, I. Cater, T. (2015). Bibliometric Methods in Management and Organization. *Organizational Research Methods*. 18(3). 429- 472.